

Oponentský posudek diplomové práce Dušana Jánského

Simultánní tlumočení s listem se zaměřením na subjektivitu a list jako hlavní proměnné

Autor této diplomové práce si předsevzal dosti obtížný úkol – pomocí přesných statistických metod potvrdit nebo vyvrátit jevy, které se dají těžko exaktně vymezit. Takovými jevy jsou například přesná míra subjektivitu většiny řečnických projevů (kromě snad projevů textově velmi restriktivních - právních rozvah, ceremoniálních projevů, zdravic apod. - pozn. oponentky), přesná kritéria hodnocení tlumočnického výkonu nebo obecně kvantitativně i kvalitativně přesné stanovení schopnosti zpracovat psanou podobu sdělení současně s podobou mluvenou a zpracované sdělení simultánně tlumočit.

Diplomant zvolené proměnné vymezil tak, aby se daly statisticky zkoumat. Největším přínosem takového postupu (a vlastně i celé diplomové práce) je, jak autor uvádí, skutečnost, že „poskytuje metodiku pro statistické zpracování dat, kterou bude možné použít pro prozkoumání některých dalších faktorů v oblasti simultánního tlumočení s listem“ (i pro prozkoumání dalších faktorů ovlivňujících tlumočnický výkon – pozn. oponentky). Tuto část úkolu, který si autor diplomové práce stanovil, splnil.

Snaha vymezit „proměnnou subjektivita“ tak, aby se dala statisticky zpracovat, vede k jistým zkratkám. Začátek 2. kapitoly (Teoretická část) uvádí, že předmětem práce je vliv listu na výsledek simultánního tlumočení v závislosti na postoji řečníka ke sdělovanému obsahu. Vzhledem k tomu, že autory všech tří projevů jsou sami řečníci, kteří v nich vyjadřují své vlastní názory, jsou všechny zkoumané texty subjektivní s obsahem různého množství objektivních informací nebo sdělení. Z hlediska simultánního tlumočení souvisí schopnost tlumočnicka správně převést subjektivní (ale i objektivní) obsah projevu (v případě projevu č. 2 spíše přednášky), se schopností presupozice na straně tlumočnicka nebo tlumočnice, jejich znalosti osoby řečníka (z hlediska zkušeného tlumočnicka působícího v příslušném čase na českém trhu bude v případě 1. a 3. řečníka, tj. předsedkyně Dolní sněmovny Britského parlamentu a amerického velvyslance v Praze, významná) a také celého diskursu souvisejícího s daným tématem.

Subjektivita je obsažena již ve vlastní volbě tématu projevů, volbě aspektů, které se řečník rozhodne zařadit, intonaci, v extralingvistických aspektech řečového aktu atd.

Z dalších částí diplomové práce je zřejmé, že diplomant si byl této skutečnosti vědom a své nastavení proměnné subjektivita, které pak promítá do statistických výpočtů, zdůvodňuje. Po formální stránce nelze k jeho pečlivému přístupu mít námitky, z praktického tlumočnického hlediska to již tak jasné není. Zkoumání dichotomie subjektivita/objektivita je spíše záležitostí filozofickou. Stylistickými markery subjektivitu textu jsou např. afekt, postoj, emotivní jazyk, zaměření atd. Domnívám se, že zahrnutí pouze „jazykových prostředků subjektivitu“ (což je termín, s kterým pracuje česká stylistika, který jsem však nenalezla v anglických zdrojích), poskytuje nepříliš vypovídající závěry. Přesto oceňuji, že autor diplomové práce tyto přesně vymezil s náležitými odkazy na odbornou literaturu a měl by tuto svou volbu ještě jednou během obhajoby zdůvodnit.

Například vyznačené změny (příloha III), které provedli během svého vystoupení řečníci oproti textu poskytnutému tlumočnickům, skutečně zvyšují subjektivní vyznění textu. Jsou zřejmě důsledkem snahy text „oralizovat“ a aktualizovat a navázat přívětivější kontakt s posluchači – což diplomant též konstatuje. Ovšem tím, že text oralizují, činí ho také snáze

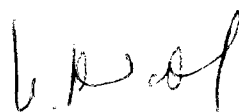
zpracovatelný pro tlumočníky, pokud ovšem tito nejsou hluboce pohrouženi do písemného textu, který mají před sebou. Dobrý tlumočnický výkon bude spíše záviset na správně osvojené technice práce s textem při tlumočení než s takto definovanou „proměnou subjektivita“.

Co se týče druhé zkoumané proměnné, tj. situace, kdy tlumočníci mají k dispozici písemný text pronášené přednášky či nikoliv, i zde musel diplomant experiment nastavit tak, aby byl vůbec proveditelný a statisticky zpracovatelný. Přitom se opět ztratil aspekt metodiky práce s textem při tlumočení. Diplomant své zkoumání zakládá na míře správnosti přetlumočení vět, přičemž většina teoretiků i praktiků tlumočení mluví vždy o přesném převedení obsahu sdělení s použitím příslušného jazykového rejstříku (*content, intention*). Vyvozovat správnost tlumočení z množství do různé míry správně přeložených jednotlivých vět je podle mého názoru nevyhovující.

Diplomant se na straně 44 letmo zmiňuje o další související proměnné, kterou je stupeň shody mezi písemným a ústním projevem. V práci však chybí zmínka o rozdílech mezi psanou a mluvenou modalitou jazyka obecně (syntaktická složitost, kondenzovanost, míra explicitnosti případně implicitnosti cílového mluveného tlumočnického projevu - a konečně i výchozího řečnického výkonu - v závislosti na psaném textu a vnějším kontextu a další), které mají naprosto zásadní důležitost pro jakýkoliv typ práce tlumočnicka s písemným textem v jakékoliv situaci. I z hlediska rozdílnosti mezi těmito dvěma modalitami nemůže hodnocení správného přetlumočení podle stupně správnosti přeložených vět zcela uspokojit.

Po technické stránce má diplomová práce všechny požadované náležitosti co se rozsahu a jednotlivých částí, použitých metod i uvedené literatury týče. Posuzovaná práce je cenná hlavně pro statistický model, který obsahuje a který by mohl být využit i při dalším zkoumání. Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou

velmi dobře



Mgr. Naděžda Abdallaová
ÚTRL FF UK

V Praze dne 12. května 2006